

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

Diplomová práce

České Budějovice 2010

ERIKA HANDRLICOVÁ

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

**Mediální výchova na 2. stupni ZŠ z pohledu
budoucího učitele Občanské Výchovy**

Diplomová práce

České Budějovice 2010

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Renata Jandová

Vypracovala:

Erika Handrlicová

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice: .....

podpis .....

Chtěla bych vyjádřit vřelé poděkování Mgr. Renatě Jandové za laskavé a odborné vedení diplomové práce, za její podnětné připomínky a náměty k zamyšlení. Poděkování také patří pedagogům za spolupráci a samozřejmě také dětem, které vyplňovaly dotazníky.

Obsah

Úvod	7
1. Média a společnost	8
1.1. Vymezení pojmů	9
1.1.1. Médium.....	9
1.1.2. Masová komunikace a masmédia	10
1.1.3. Mediální gramotnost.....	11
1.1.4. Stará versus nová média	12
1.1.5. Funkce médií	13
2. Vývoj mediální výchovy	15
2.1. Média a kultura.....	16
2.2. Dějiny mediální pedagogiky	17
2.2.1. Dějiny církevní mediální pedagogiky.....	19
2.3. Mediální výchova v českých školách	20
3. Základní terminologie	21
3.1. Rámcově vzdělávací program	21
3.1.1. RVP pro základní vzdělávání	21
3.2. Školní vzdělávací program.....	23
3.2.1. Tvorba ŠVP	24
3.3. Klíčové kompetence	25
3.4. Vzdělávací oblasti	26
3.5. Průřezová témata	27
4. Cíle mediální výchovy	28
4.1. Cíle mediální výchovy dle RVP ZV.....	29
4.1.1. Cíle MV dle RVP ZV v oblasti vědomostí, dovedností a schopností.....	30
4.1.2. Cíle MV dle RVP ZV v oblasti postojů a hodnot.....	31
5. Témata mediální výchovy	31
5.1. Tématické okruhy receptivních činností	32
5.2. Tématické okruhy produktivních činností.....	33
6. Vzdělávací oblasti mediální výchovy	34
7. Způsoby a metody zapojení mediální výchovy do výuky.....	35
7.1. Příklady vyučovacích hodin mediální výchovy	37
7.1.1. Vzor hodiny na téma: Děti a televize	37

8.	Vliv médií	40
8.1.	Ochrana před vlivy médií	42
8.1.1.	Jak zkoumat vlivy účinky	43
9.	Shrnutí	45
10.	Výzkum mediální výchovy v českých školách	46
10.1.	Cíl výzkumu a jeho hypotéza	46
10.1.1.	Cíl výzkumu	46
10.1.2.	Hypotézy	47
10.2.	Metody výzkumu	47
10.3.	Charakteristika zkoumaného souboru	48
10.3.1.	Charakteristika tříd	51
10.4.	Průběh šetření a sběru dat	51
10.5.	Analýza sbíraných dat	53
10.6.	Diskuse	62
	Závěr	64
	Anotace	65
	Abstrakt	66
	Seznam použitých zdrojů	67
	Přílohy	69

Úvod

Čelit nátlaku a množství informací podávaných médii je jedním z nejčastějších každodenních úkolů současného jedince. Postupem času jsme si museli zvyknout na to, že média neinformují, nýbrž chrlí informace, že reklamy jsou na každém rohu, a že člověk věrohodné informace získává jen velmi ztěžka. V nevyčerpatelném množství zpráv se musí naučit orientovat a vybrat si jen ty, které se zakládají na skutečnosti. Správné vyhodnocení médií proto vyžaduje značnou přípravu. A právě této problematice se ujal předmět Mediální výchova, který se nyní převážně aktivuje na školách. Mediální výchova je vymezena v rámcově vzdělávacím programu jako jedno z průřezových témat a jejím hlavním úkolem je vést mládež i celou společnost k dalším schopnostem a dovednostem, týkajících se porozumět informacím, se kterými jsou lidé v každodenním styku.

Tato diplomová práce je rozdělena do dvou částí. Účelem první, teoretické části, je stručně seznámit s vývojem mediální výchovy, vymežit základní pojmy spjaté s mediální teorií, objasnit terminologii jako RVP, ŠVP a definovat základní cíle mediální výchovy.

Druhou částí je část praktická, kde jsou porovnány znalosti žáků a aplikace mediální výchovy do hodin Občanské výchovy. Hlavním cílem, je zjistit postoj žáků k mediální výchově, využití jejich volného času a ochotu pedagogů aplikovat mediální výchovu do svých hodin.

1. Média a společnost

Odnepaměti žije lidská bytost ve světě komunikace, ale součástí moderní společnosti je nepochybně mediální komunikace. Tuto komunikaci obstarávají komunikační prostředky, které jsou schopné oslovit velké množství lidí v nejrůznějších sociálních prostředích a situacích. Těmito komunikačními prostředky jsou média, jež jsou důležitým prvkem života lidí v různých společnostech. Média díky své pestrosti a sdělení ve velkém množství, dokázala vzbudit dojem, že vidíme svět v celé jeho pestrosti a jsme schopni pochopit jak funguje.

Komunikace podporovaná médii se stala předmětem zájmu různých vědních disciplín. „*Obecně platí, že studiem médií zvyšuje jedinec, skupina či celá společnost možnost kontroly nad tím, jaké interpretace světa, lidí, dějů, vztahů a hodnot média nabízejí.*“¹ Základní výbava současného člověka, by měla být schopnost rozumět médiím.

„Váha, kterou masová média mají, je tak velká, a produkce, kterou nám nabízejí, do té míry neprůhledná, že „žít s médii“ stále zřetelněji vyžaduje speciální přípravu. Proto je stále potřebnější součástí výbavy jednotlivce kompetence, která mu umožňuje médií využívat ke svému prospěchu a současně se bránit jejich případným neblahým dopadům – soubor poznatků o médiích a dovedností v nakládání s nimi, které tvoří celou vnitřně provázanou oblast základní výbavy moderního člověka, zkrátka mediální gramotnost. A proto je stále běžnější součástí

---

¹BURTON, G., JIRÁK, J.: *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principál, 2003, s. 22

*všeobecného vzdělávání po celém světě výchova k životu s médii – mediální výchova.*²

1.1. Vymezení pojmů

V této kapitole se seznámíme s termíny, které nás budou v následujícím textu doprovázet. Půjde především o vymezení mediální pedagogiky. Mediální teorie souvisí s pojmy, jako je **médium, masová komunikace a masmédia, mediální gramotnost, stará versus nová média, funkce médií:**

1.1.1. Médium

Pojmem, který je nejpoužívanější v současnosti a sociologové, psychologové, novináři i politici o něm mluví v nejrůznějších souvislostech, jsou *média*. Slovo „médium“ pochází z latiny. Má mnoho významů, znamená prostředek, prostředí, ve kterém probíhá nějaký jev, dále činitele, který tento jev zprostředkovává, kódy, které se používají při komunikaci (např. čeština). Pro obory zabývající se mezilidskou, sociální komunikací, slovo *médium* vyjadřuje přenos sdělení: „*všechny nosiče psaného slova (listy, knihy, noviny, textové soubory aj.), zvukové nosiče (telegraf, telefon, gramofon, rozhlas, magnetofonový pásek aj.) a audiovizuální prostředky a multimédia (film, televize, počítače, počítačové sítě).*“³

---

² MIČIENKA, M., JIRÁK, J., a kol.: *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, s.r.o., 2007; s. 8

³ BÍNA, D., a kolektiv: *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005; s. 7

Média jsou významným zdrojem informací i zábavy a nemají žádnou konkurenci.

1.1.2. Masová komunikace a masmédia

V informační rozvinuté společnosti dochází k rozšíření komunikačních prostředků, které vytvářejí originální typ společenské komunikace. Tuto komunikaci chápeme jako šíření sdělení, prostřednictvím novin, časopisů, filmů, rozhlasového a televizního vysílání, internetových stránek apod., což umožňuje šířit informace z jednoho místa používané všemi. Pro svou velikost si anonymní množina příjemců či uživatelů novin, časopisů, internetových stránek aj. vysloužila označení „masa“. Právě proto se tato média označují jako „masová média“, která zajišťují a vytvářejí komunikaci označenou jako „masovou komunikací“.

Masová komunikace se jako distribuce informací objevila v 30. letech 20. století. V této době se teorie masové komunikace rozšířila jako sociálněvědní disciplína, prodělala emancipační proces a vytvořila se svérázná věda o společenské komunikaci.

Masmédia se zaměřují na více příjemců a populární témata, ty jsou podmíněné společenskou a politickou rolí, z čehož plyne, že jsou masmédia flexibilní, výnosné, ale i rizikové odvětví. Lidem se tak otevírá cesta úniku z každodenního života. Masmédia nám dávají impuls pro přemýšlení o světě a vlastním životě. Můžeme říct, že jsou určitým tvůrcem naplňování volného času a posilují prožitek se skupinou. Musíme si ale uvědomit jejich vliv i to, že jejich obsah nabídky není skutečný svět.

*„Masově mediovaná produkce se stala natolik významnou, že vztah k ní je zmíněn i v Chartě práv dítěte OSN z roku 1989. Tam se v článku 17 praví, že členské státy vnímají „významnou funkci, kterou nesou masová média, a budou zajišťovat, aby dítě mělo přístup k informacím a materiálům z množství národních a mezinárodních zdrojů, zvláště takových, které jsou zaměřeny na jeho sociální, duchovní a morální blaho a fyzické i duševní zdraví“.*⁴

1.1.3. Mediální gramotnost

K mediální komunikaci jako souhrnnému sociálnímu jevu je adekvátně mediální gramotnost úplná kompetence. K získání kompetence mediální gramotnosti napomáhají různé oblasti vzdělávání (např. výchova k občanství, jazyk a jazyková komunikace aj.), také další specializované výchovně-vzdělávací metody, tj. **mediální výchova**.

Mediální gramotnost v sobě zahrnuje poznatky a dovednosti, potřebné k orientaci mediálních produktů. Komunikační kompetence je schopnost vyhledávat, hodnotit, analyzovat, předávat a kriticky vnímat informace, které nás zahlcují prostřednictvím masových médií. Tyto informace můžeme čerpat v různé podobě a z jakéhokoli typu médií. Pokud se nám podaří využít média pro uspokojení svých potřeb, osobního rozvoje a vlastního vzdělání, stal se z nás člověk mediálně gramotný.

„To znamená, že mediální gramotnost je tvořena:

---

⁴ MIČIENKA, M., JIRÁK, J. a kol.: *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, s.r.o., 2007, s. 8

1. poznatky na jedné straně potřebnými pro získání **kritického odstupu** od médií, na druhé straně umožňujícími **maximální využití potencialu médií** jako zdroje informací, kvalitní zábavy, aktivního naplnění času apod.,
2. dovednostmi dovolujícími a usnadňujícími tento **kritický odstup i maximální kontrolu vlastního využívání médií.**“⁵

Dle Evy Vránkové v Mediální gramotnosti⁶ rozeznáváme dva rozměry mediální gramotnosti. Její znalostní rozměr zahrnuje osvojení si základních poznatků o historii současných médií, o principech jejich fungování, o jejich společenské roli, případných hrozbách jejich zneužití a o rozvoji médií jakožto průmyslového odvětví. Dovednostní složka mediální gramotnosti se soustředí na získávání a rozvíjení praktických dovedností při práci s médii. Podporuje sebevědomé, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace, a to jak v roli příjemce, tak v roli tvůrce mediálního sdělení.

1.1.4. Stará versus nová média

Pro „stará“ (noviny, časopisy, film, rozhlas a televize) masová média je charakteristické to, že společnost má menší možnost výběru sdělení, je malá možnost zpětné vazby a nízká úroveň interaktivity. Příjemce tak neměl možnost finální sdělení pozměnit, jeho role pak byla pasivní a celá komunikace málo interaktivní.

---

⁵ MIČIENKA, M., JIRÁK, J., a kol.: *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, s.r.o., 2007, s. 9

⁶ VRÁNKOVÁ, Eva. *Mediální gramotnost* [online]. 2005 [cit. 19. dubna 2010] č. 8
Dostupný z WWW: <http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/medialni_gramotnost.htm>

„Nová“ (internet, digitální televize apod.) média umožňují příjemcům větší aktivitu při výběru, vyznačují se vyšší mírou zpětné vazby i interaktivity.

Dle Daniela Bíny z knihy *Výchova k mediální gramotnosti*⁷: Za nejstarší „nová“ média můžeme považovat technologie rozšiřující vlastnosti televize a telefonu, např. videorekordéry, videokamery, teletext, videotelefon a v menší míře počítačové hry. Od počátku 90. let 20. století se objevují stále nové formy „nových“ médií, jako jsou počítačové hry, CD-ROM, WWW, GSM, ICQ atd. To jsou média založená na počítačových technologiích. Pojmy počítačová média a „nová“ média začínají splývat.

1.1.5. Funkce médií

Jestliže zkoumáme, k čemu média mají sloužit, co opravdu dělají a jaký je jejich účel, mluvíme o funkcích médií.

Jan Jiráček v Úvodu do studia médií vymezuje účel médií⁸: Funkce médií se mění v závislosti na typu uspořádání společnosti, kulturním kontextu a sociálních, politických a ekonomických podmínkách. Rozlišuje tyto typy funkcí:

1. Zábavní funkce

Média poskytují publiku zábavu a rozptýlení.

- Zábavní funkce nabízejí publiku zdravé pobavení a potěšení a odvádějí pozornost publika od vážných sociálních problémů

---

⁷ BÍNA, D., a kolektiv: *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005, s. 8

⁸ BURTON, G., JIRÁK, J.: *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principál, 2003, s.150, s.151

2. Informační funkce

Média poskytují publiku nezbytné informace o světě.

- Tyto funkce médií pomáhají publiku utvářet si představu o světě a jeho geografické, společenské a politické existenci.
- Dále strukturují publiku určitý pohled na svět a svým způsobem publikum pacifikují.

3. Kulturní funkce

Média předkládají publiku materiály, v nichž se odráží naše kultura a jež se stávají jeho součástí.

- Materiály udržují a předávají dál naši kulturu – zajišťují tak kulturní kontinuitu.
- Vytvářejí masovou kulturu na úkor rozmanitosti subkultur a udržují v oblasti kultury společnosti daný stav

4. Sociální funkce

Média poskytují publiku příklady života společnosti, jejího jednání, společenské interakce a společenských skupin.

- Příklady přispívají k naší socializaci, nabízejí příjemcům představy a vztahy, jejichž pochopení a zvládnutí jim pomáhá úspěšně jednat jako členům společnosti.
- Slouží jako návod k tomu, čemu se říká „korelace“, tedy ke způsobu, jak si vykládat vztahy mezi jednotlivými událostmi. Slouží k tomu, aby si příjemci dokázali dávat dohromady události a významy a skládat z nich představu o tom, jaká společnost je a co z toho pro ně vyplývá.

5. *Politické funkce*

Média poskytují příjemcům představu o politických událostech, tématech a aktivitách.

- Tato představa jim umožňuje pochopit, jak v jejich společnosti politika funguje a jak si lze počínat konstruktivněji v politickém procesu.
- Média jsou schopna mobilizovat veřejné mínění, a také formovat názory na politické události a témata.

Z oblasti vzdělávání se pak setkáme s pojmy: **průřezové téma** a **vzdělávací oblast**. Pro úplný začátek si tyto pojmy vysvětlíme zde, v dalším textu si je pak vymezíme podrobněji.

2. Vývoj mediální výchovy

První zmínka vlivu médií na společnost se objevovala u autorů už v antickém Řecku. Podle všeho byl však Jan Ámos Komenský ve 2. třetině 17. století, ten kdo použil noviny jako významný zdroj poučení a požadoval je jako součást výuky ve škole.

V různých kulturních a jazykových prostředích, pro českou společnost byla důležitá zejména ta německá. Noviny byly médium s důrazem na politické dění a poznání světa.

Pro dnešní podobu mediální výchovy byla hlavním zlomem 2. sv. válka. Po roce 1945 se společnost snažila zapomenout na špatné zkušenosti s médii během války, obranou proti totalitní propagandě se měla stát mediální výchova. Pro německou společnost se mediální výchova stala velmi podstatnou, a proto

v Německu vznikla mediální pedagogika jako samostatný obor, jež rozvíjí výzkum médií a techniku mediální výchovy.

V druhé polovině 20. století se média staly prostředkem obchodního využití, hlavně televize, z čehož vyplynulo, že dětem dělá problémy odlišit zpravodajské a reklamní informace, a proto se na popud rodičů změnil obsah výuky.

Při dalším rozvoji digitálních médií (např. počítačů, počítačových her aj.) se stává mediální výchova součástí všeobecného vzdělávání ve většině zemí světa (př. v západní Evropě, v USA, v Novém Zélandu aj.) a vede k získání kompetence a to mediální gramotnosti.

*„Od roku 2000 je mediální výchova zařazena jako průřezové téma do vznikajícího **Rámcového vzdělávacího programu**, který připravuje Výzkumný ústav pedagogický v Praze, a od školního roku 2006/2007 je součástí realizované kutikulární reformy.“⁹*

2.1. Média a kultura

Média jsou součástí společnosti a kultury, tvoří její formu a rozsah. Na druhou stranu se navzájem ovlivňují, protože jinak by byla média v každé společnosti obdobná. Jsou ale rysy, které mají totožné (př. rozeznáme italské noviny, aniž bychom znali italštinu aj.). Evidentní rozdíly v médiích jsou v jednotlivých společnostech, zejména ty v obsahu, způsobu zpracování, a také rozdíl vztahu mezi médii a publikem.

---

⁹ MIČIENKA, M., JIRÁK, J., a kol.: *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, s.r.o., 2007, s. 11

Na formování kultury se podílí zrození nových médií a komunikačních technologií. Tato změna není jen technická, ale jde o celospolečenskou reformu

2.2. Dějiny mediální pedagogiky

Mediální pedagogika má své počátky v katechismu, který zakazoval jisté mediální obsahy. Církev svým donucovacím přístupem zakazovala nevhodné texty, což se projevovalo už na přelomu 15. a 16. století. Tato světová a církevní moc si svůj vliv na média udržela až do 20. století (hlavně v zemích s autoritářským a totalitním režimem).

Mezi nejmladší směr mediální pedagogiky se považuje, tzv. společensko kritický proud, jehož cílem je vychovat, takového jedince, který uvažuje samostatně, využívá a přeměňuje média a má kreativní schopnosti.

„Dějiny mediální pedagogiky se začínají počítat od nástupu skutečných masových médií, jež v 2. polovině 19. století odstartovala především tzv. northclifovská revoluce.“¹⁰ Vzrostl počet novin, počet gramotnějších čtenářů a vyvíjejí se další média (např. rozhlas a film). V době kdy se začala používat v lodní dopravě bezdrátová telegrafie, dostal jeden telegrafista nápad vytvořit z ní hrací bednu. Tato bedna by pak vysílala, koncerty, zápasy a jiné přednášky. S začátkem těchto médií měla mediální pedagogika chránit děti a mládež před špatnými vlivy. Filmy a další sdělovací prostředky se staly terčem mediálních pedagogů, vytýkali

---

¹⁰ BÍNA, D., a kolektiv: *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005, s. 18

zejména filmu, že vytváří fikční svět a vzbuzuje agresivitu. V průběhu druhé světové války se média stávají nástrojem ideologie, hlavním cílem této propagandy byla výchova veřejnosti.

Jako další směr mediální pedagogiky je preventivní filmová výchova. V dalších letech vstupuje do popředí kritický směr, který se snaží využívat média k dobrým účelům, ne jen jako zdroj informací.

V 70. letech 20. století vzniká další směr mediální pedagogiky, směr společensko kritický, jehož cílem je aktivita jedince a užitečné využití média.

Mediální pedagogika nekládala do svého rozvrhu jen výchovu, ale také vzdělávací technologie. Svoji výuku pojímá jako proces akce-reakce. „*Východiskem je Skinnerova metoda tzv. programového učení, založená na procesu postupných kroků, složených z výkladu nové látky, kontrolních otázek a jejich vyhodnocení. Takový způsob umožňuje žákovi určovat si při studiu své vlastní tempo a neustále kontrolovat zvládnutou látku. V současné době se v této metodě již neuplatňují tištěné texty, ale multimédia tzv. e-learning.*“¹¹

---

¹¹ BÍNA, D., a kolektiv: *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005, s. 19, s. 20

2.2.1. Dějiny církevní mediální pedagogiky

Církevní mediální pedagogika se postupně rozvíjela. V první fázi církev po médiích požadovala, aby sloužila jako nástroj pastorační. Postupem času se církevní med. ped. měnila a charakterizovala na šest směrů¹²:

1. Autoritativně-normativní med. ped., což bylo nejstarší zaměření, založené na rozhodnutí autority.
2. Alternativní med. ped. si stanovila úlohu vést k dobrým textům.
3. Ochranná pedagogika, od 60. let reagovala na rozvoj mediální techniky, snažila se najít cestu k ochraně individua. Počíná zde tradice úvah o “správném ovládnutí vypínače TV“.
4. Ideologicko-kritická med. ped. se zaměřila na významový rozbor jazyka masmediálních produktů.
5. Společensko-kritický postoj vychází z předcházejícího směru, ale jedince chápe jako subjekt a masmédiá jako socializační faktor, který je potřeba umět i aktivně využít, *člověk má média “vzít do služby”*.
6. Mediální pedagogika zaměřená na jednání, dospělost a emancipaci. Mezi základní cíle tohoto směru patří: analytické poznání masmediálních obsahů a forem produkce; vypořádání se

---

¹² BÍNA, D., a kolektiv: *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005, s. 28, s. 29

s celospolečenskou skutečností, rozšíření schopnosti jednat, jak při reflexi mediálních produktů, tak při vlastní tvorbě.

2.3. Mediální výchova v českých školách

Mediální pedagogika se rozvíjela zejména v západní Evropě a německy mluvících zemích. V České republice význam mediální výchovy vzrostl v druhé polovině 20. století, dnes se stala součástí Rámcového vzdělávacího programu (RVP) jako jedno z průřezových témat, pro základní školy a pro gymnázia. Mediální výchova je předmětem poměrně novým, ale v současné době zažívá jeden ze svých vrcholů. Stává se čím dál více aktuálnější, a to nejen ve školském prostředí, ale také ve všech vrstvách společnosti.

„Mediální výchova je v RVP charakterizována tak, že má v žácích, pomoci rozborů a vlastní tvorby mediálních produktů a osvojování poznatků o fungování médií ve společnosti, soustavně rozvíjet jejich schopnost kriticky a tvořivě nakládat s médii a jejich produkcí, využívat mediální nabídku a udržovat si od ní odstup.“¹³

---

¹³ BÍNA, D. a kol.: *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005, s.23

3. Základní terminologie

3.1. Rámcově vzdělávací program

Základním prvkem školské reformy je Rámcově vzdělávací program (dále jen RVP). Pro jednotlivé stupně vzdělávacího systému (předškolní, základní a střední) je RVP hlavním kurikulárním dokumentem. Dle RVP pro základní vzdělávání¹⁴ vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě, vycházejí z koncepce celoživotního učení, formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání a podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.

Důležitý pro tuto práci bude Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání a také vymezení základních pojmů spjatých s RVP.

3.1.1. RVP pro základní vzdělávání

Všechny stupně vzdělávacího programu na sebe navazují (RVP pro předškolní vzdělávání je základem RVP pro základní vzdělávání a to je východiskem vzdělávání středního).

---

¹⁴ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 24. dubna 2010], část A, s. 2 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>

RVP základního vzdělávání počítá s případnými změnami, které mohou nastat, z důvodu měnící se společnosti, měnících se potřeb žáků i zkušeností pedagogů, z čehož vyplývá, že tento dokument je stále otevřený.

Principy RVP základního vzdělávání vymezili autoři RVP¹⁵ následovně:

- vymezuje vše, co je společné a nezbytné v povinném základním vzdělávání žáků, včetně vzdělávání v odpovídajících ročnících víceletých středních škol
- specifikuje úroveň klíčových kompetencí, jíž by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání
- vymezuje vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo
- zařazuje jako závaznou součást základního vzdělávání průřezová témata
- podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování, a předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, odlišných metod, forem výuky a využití všech podpůrných opatření ve shodě s individuálními potřebami žáků
- umožňuje přizpůsobení vzdělávacího obsahu pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

---

¹⁵ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 24. dubna 2010], část A, s. 2 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>

- je závazný pro všechny střední školy při stanovování požadavků přijímacího řízení pro vstup do středního vzdělávání

Rámcově vzdělávací program základní vzdělávání¹⁶, vytváří širší nabídku povinně volitelných předmětů pro rozvoj zájmů žáků, zvýrazňuje spolupráci s rodiči žáků, zohledňuje potřeby a možnosti žáků, zakládá si na účinné motivaci a aktivizujících metodách výuky.

3.2. Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program je povinným dokumentem, který stanovuje školský zákon. Každá škola si musí vytvořit svůj vlastní Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP) a ředitel školy je zodpovědný za jeho realizaci a tvorbu, měl by dbát na to, aby program nebyl opsán z jiné školy. Tento program vychází ze zásad Rámcově vzdělávacího programu. ŠVP je určen pro všechny co jsou spjati s existencí školy, takže pro ředitele školy, pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, rodiče, žáky, ale také správní a kontrolní úřady.

ŠVP by měl být námětem pro pedagogy, kteří svou výuku chtějí zdokonalovat, dále se vzdělávat a uceleně hodnotit žáky. Podle *Manuálu pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání*¹⁷ patří mezi tyto přednosti

---

¹⁶ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 24. dubna 2010], část A, s. 2 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>

¹⁷ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání* [online]. Praha, 2007 [cit. 30. dubna 2010] s. 5. Dostupný z WWW: <http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_12_1.pdf>

spoustu dalších: společně se radit, propojit činnosti, které dělal každý sám, hledat nové možnosti efektivního vzdělávání, eliminovat vše nepodstatné, zatěžující a neefektivní.

Tvorba ŠVP však sebou nese i různá úskalí. Především jde o obavu, že v představě některých pedagogů jde pouze o vytvoření dokumentu, bez jakékoli změny ve vzdělávání a činnosti školy. Fakt, že jde o něco nového sebou přináší různé obavy, nejistoty, tápání, názorové střety a také počátečný nedostatek informací, které mají učitelé k dispozici. V neposlední řadě je dalším možným úskalím to, že se tvorba ŠVP stane záležitostí jen ředitele školy, bez dalšího zájmu ostatních pedagogů.

3.2.1. Tvorba ŠVP

Příručku ke tvorbě vzdělávacích programů usnadnili autoři RVP ZV vytvořením *Manuálu pro tvorbu školních vzdělávacích programů*. Manuál popisuje potřebu tvořit tyto programy, popisuje přípravnou fázi tvorby a nejrozsáhleji pak tvorbu samotnou. V poslední části pak odpovídá na často kladené otázky související s touto tematikou. Podstatou manuálu je, účelnost, využitelnost a srozumitelnost.

Důležitým faktorem pro školu, je zvolit si hlavního činitele pro tvorbu ŠVP, kýmž může být ředitel školy nebo někdo ze zástupců pedagogického sboru, který v sobě nese přirozenou autoritou a nadšení pro změny. Je podstatné vytvořit jednotlivé týmy jež by měly ve své kompetenci obecnou část, úpravu textu, dané předměty a za svou práci by nesly odpovědnost. Dalším důležitým prvkem by měla být vhodná časová rozvrženost.

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů doporučuje při tvorbě ŠVP postupovat podle struktury ŠVP¹⁸ následovně:

1. Identifikační údaje
2. Charakteristika školy
3. Charakteristika školního vzdělávacího programu
4. Učební plán
5. Učební plán
6. Hodnocení žáků a autoevaluace školy

3.3. Klíčové kompetence

Soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj a začlenění do společnosti, tvoří základ žáka pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu. Žák by měl používat vlastní zkušenosti, zkoumat a zpracovávat informace (z různých zdrojů), to vše cíleně, k rozumnému účelu.

Jinak řečeno: *„Mít kompetenci znamená, že člověk (žák) je vybaven celým složitým souborem vědomostí, dovedností a postojů, ve kterém je vše propojeno tak výhodně, že díky tomu člověk může úspěšně zvládnout úkoly a situace, do kterých se dostává ve studiu, v práci, v osobním životě. Mít určitou kompetenci znamená, že se*

---

¹⁸ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základní vzdělávání* [online]. Praha, 2007 [cit. 1. května 2010] s. 24. Dostupný z WWW: <http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_12_1.pdf>

dokážeme v určité přirozené situaci přiměřeně orientovat, provádět vhodné činnosti, zaujmout přínosný postoj.“¹⁹

Osvojování si klíčových kompetencí je proces dlouhodobý a začíná už v předškolním věku, pokračuje ve školním vzdělávání a dotváří se v průběhu života. V průběhu základního vzdělávání by mělo být rozvíjení klíčových kompetencí zahrnuto ve všech činnostech probíhajících ve škole.

Ty nejdůležitější klíčové kompetence pro základní vzdělávání jsou:

- kompetence k řešení problémů
- kompetence k učení
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní

Všechny tyto kompetence se navzájem prolínají.

3.4. Vzdělávací oblasti

Dle RVP základního vzdělávání je vzdělávací obsah rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Ty mohou být tvořeny jedním předmětem nebo více oborově podobnými předměty. Obsah vzdělávacích oblastí je tvořen očekávanými výstupy a

---

¹⁹ VÚP v Praze. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Plzeň: Tiskárna Bílý slon, s.r.o., 2007, s.7

učivem Učivo je dále rozpracováno do jednotlivých tematických okruhů a je bráno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů.

Pro kompletnost následuje přehled vzdělávacích oblastí²⁰:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Chemie, Zeměpis, Přírodopis, Fyzika)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- Člověk a svět práce

3.5.Průřezová témata

Průřezové téma je nedílnou součástí dokumentu rámcového vzdělávacího programu a představuje okruhy současných problémů světa. Průřezové téma prolíná celé vzdělávání na základních školách a osmiletých gymnáziích a jeho úkolem je napomáhat k formování a rozvíjení žáků zejména v oblasti postojů a hodno.

---

²⁰ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 3.května 2010], s. 10 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

Průřezové téma tedy není obsahem jednoho předmětu, ale zahrnuje v sobě obsahy a dovednosti, které překračují hranice jednotlivých předmětů. Smyslem zařazení těchto témat je rozvíjení dovedností a osvojování informací, které žáky obohatí celkově pro zvládání každodenního života.

Každé z průřezových témat plně souvisí se vzdělávacími oblastmi, ale tyto už spíše souvisejí přímo s vyučovacími předměty.

Průřezových témat pro české školství bylo stanoveno²¹:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

4. Cíle mediální výchovy

Mediální výchova vede žáky i studenty k nauce o principech fungování médií a to různými metodami (vydáváním školního časopisu, tvořením internetových stránek, moderováním školních akcí aj.). Žáci i studenti si trénují týmovou spolupráci, vyzkoušejí si co jejich práci ovlivňuje, což jim teoretická výuka nenabídne. Těmito metodami si vylepší komunikační schopnosti, posílí své

---

²¹ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 3.května 2010], s. 82 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>

povědomí, budou aktivnější pro spolupráci a co je důležité, rozvíjí si tvůrčí, analytické a kritické myšlení. V dnešní společnosti je hodně podstatné vyjádřit a obhájit si svůj názor, samostatně se rozhodnout, orientovat se v komunikačních technologiích a tím vším by měla mediální výchova vybavit žáky i studenty. Tedy hlavními cíly mediální výchovy jsou:

- Objasnit, jak fungují mediální texty
- Vyložit jejich podíl na vytváření významů
- Vysvětlit funkci mediálních organizací
- Popsat, jak se publikum zmocňuje mediálních produktů, technologií a institucí a dodává jim význam

4.1. Cíle mediální výchovy dle RVP ZV

Osvojení základních poznatků o médiích a jejich fungování ve společnosti se v rámci základního vzdělávání Rámcově vzdělávacího programu nabízí dvěma postupy: 1. **kritickým komentováním** reálně existujících médií, 2. vlastní **mediální produkcí**, například ve školním časopise nebo rádiu. Oba postupy se mohou navzájem doplňovat a směřovat k dosažení cílů mediální výchovy. V obou případech žák získá základní poznatky o mediální produkci, o vnitřním fungování médií a o pravidlech tohoto fungování. Poučí se o vlivech médií na život jednotlivce i společnosti.

Cíle mediální výchovy jsou v RVP ZV odděleny do oblastí. První oblast je vědomostí, dovedností a schopností a tou druhou je oblast postojů a hodnot.

4.1.1. Cíle MV dle RVP ZV v oblasti vědomostí, dovedností a schopností

- *přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace*
- *umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu a mediálním obsahům a kritického odstupu od nich*
- *učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času*
- *umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů*
- *vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů*
- *umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické spol. vůbec*
- *vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu*
- *vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci*
- *rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování*
- *přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu*

- *přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu²²*

4.1.2. Cíle MV dle RVP ZV v oblasti postojů a hodnot

- *rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení*
- *vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění*
- *rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci*
- *napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace²³*

5. Témata mediální výchovy

Tak jako každé průřezové téma RVP se i mediální výchova rozděluje do několika témat. Tématické okruhy členíme na dva základní:

- *Tématické okruhy receptivních činností*
- *Tématické okruhy produktivních činností*

---

²² JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 3.května 2010], s. 94 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

²³ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 4. května 2010], s. 94 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

Každé ze dvou témat mediální výchovy obsahuje další podtémata a dílčí složky, které budou popsány v následujících podkapitolách.

5.1. Tématické okruhy receptivních činností

Receptivní činnosti se soustřeďují na nakládání s projevy stávající masově mediální produkce. Dle RVP pro základní vzdělávání²⁴ jde především o tyto činnosti:

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – rozlišení kvality relevance, pravdivosti a srozumitelnosti mediálních sdělení; pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavných („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; chápání podstaty mediálního sdělení; identifikování základních orientačních prvků v textu.

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality – rozlišování různých typů sdělení a jejich funkce: rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; rozlišování sdělení potvrzující předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje.

Stavba mediálních sdělení – příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství; principy sestavování zpravodajství a jejich identifikaci, příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran

---

²⁴JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 4.května 2010], s. 94 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající).

Vnímání autora mediálních sdělení – identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení.

Fungování a vliv médií ve společnosti – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti) ; role médií v politických změnách .

5.2. Tématické okruhy produktivních činností

Produktivní činnosti se soustřeďují na vytváření jednoduchých sdělení a tvoření vlastní mediální produkce. Dle RVP pro základní vzdělávání²⁵ jde hlavně o následující činnosti:

Tvorba mediálního sdělení – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně)

---

²⁵ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 5. května 2010], s. 95 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>

vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení

Práce v realizačním týmu – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce

6. Vzdělávací oblasti mediální výchovy

V předešlých kapitolách jsme se dozvěděli, že mediální výchova je jedním z průřezových témat rámcových vzdělávacích plánů pro základní vzdělávání. V kapitole 3.4. jsme si stručně vysvětlili, co znamenají a jak se rozdělují vzdělávací oblasti, a v této kapitole prozkoumáme s jakými vzdělávacími oblastmi je spjata mediální výchova. Mediální výchova se váže k několika vzdělávacím oblastem. V RVP ZV²⁶ je uvedena vazba mediální výchovy s těmito vzdělávacími oblastmi:

Vzdělávací oblast *Člověk a společnost*, se vztahuje k mediální výchově, především tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat paralely mezi minulými a současnými

---

²⁶ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 5. května 2010], s. 93, s. 94 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>

událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku. Mediální výchova je zaměřena na systematické vytváření kritického odstupu od mediovaných sdělení a na schopnost interpretovat mediální sdělení z hlediska jeho informační kvality.

Propojení se vzdělávací oblastí *Jazyk a jazyková komunikace* se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků. Osvojení základních pravidel veřejné komunikace, dialogu a argumentace.

V rámci vzdělávací oblasti *Informační a komunikační technologie* se pak jedná o využívání tištěných i digitálních dokumentů jako zdroje informací. Pozornost se obrací k věcné správnosti a přesnosti sdělení, a to jak kritickou analýzou existujících textů, tak vlastní produkcí a utváření návyku ověřovat si co nejdůkladněji veškeré údaje.

Vztah ke vzdělávací oblasti *Umění a kultura* je založen na vnímání specifické „řeči“ znakových kódů, jež média užívají, a jejich kombinací, a to nejen přirozeného jazyka, ale i obrazu a zvuku. Přispívá ke schopnosti vnímat, interpretovat a kriticky hodnotit artefakty umělecké i běžné mediální produkce.

7. Způsoby a metody zapojení mediální výchovy do výuky

V této práci jsme si již popsali cíle, témata, subtémata, různé dovednosti a kompetence, jež nám mediální výchova může přinést. Jak však těmto dovednostem učít, jakým způsobem je můžeme zavést do hodin?

Základní otázky, jako jsou, jak mediální výchovou obohatit výuku; jak jí začlenit do základního vzdělávání; jaké metody použít při její aplikaci ve výuce; na to všechno odpovídá Rámcově vzdělávací program základního vzdělávání²⁷. Záleží na tom jakou formou se daná škola rozhodne mediální výchovu uplatňovat. Každý ředitel školy si může vybrat ze tří možností: rozhoduje se mezi formou projektu nebo sloučení tématických okruhů mediální výchovy do vzdělávacího obsahu vybraných vyučovacích předmětů, má také možnost kombinaci obou způsobů. A třetí možnou formou je realizace mediální výchovy jako samostatného předmětu, což je velice náročná metoda. Dalším rozhodujícím faktorem je, aby ředitel školy zajistil dostatečnou kvalitu výuky.

Vhodný rozsah výuky mediální výchovy pro 2. stupeň je třicet hodin, což je rozvrženo do pololetí a do 15 lekcí. Rozčlenění mediální výchovy v základním vzdělávání spadá už na první stupeň, nejdříve však ve třetím ročníku následovně v libovolných ročnících druhého stupně. Žákům osmých a devátých tříd by měly být zařazeny do výuky projekty, na kterých se podílejí samostatně a využívají v nich svou vlastní zkušenost.

Pomůcky pro pedagogy na druhém stupni jsou k dispozici, mají návodně vypracované lekce (VÚP v jednom z vlastních metodických materiálů, slouží jako pomůcka pro pedagogy, který zveřejnil na svém metodickém portálu²⁸).

---

²⁷ JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007) [cit. 8. května 2010],s. 93, s. 94, s. 95 Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

²⁸ <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/87/medialni-vychova-inspirace-k-realizaci.html/>

7.1.Příklady vyučovacích hodin mediální výchovy

Zaměříme se na strukturu vyučovací hodiny mediální výchovy, na její cíle, provázanost se vzdělávací oblastí, délku aktivity a použité pomůcky. Mediální výchova jako jedno z průřezových témat prolíná se všemi vzdělávacími obory. Názorně si ukážeme několik vzorů hodin mediální výchovy na určité téma.

7.1.1. Vzor hodiny na téma: Děti a televize

Marek Mičienka a Jan Jiráček ve své knize *Základy mediální výchovy*²⁹ vypracovali vzor vyučovací hodiny na téma Děti a televize:

Cílem této hodiny je, aby se žáci sami zamysleli nad tím, jaký vliv mohou mít média na jedince či na společnost a jaké vlivy jsou médiím přisuzovány. Měli by si uvědomit, že je to problematika složitá, která nemá jasné závěry. V této lekci je využita metodika tzv. strukturované diskuze, která je zaměřená na výměnu názorů a analýzu argumentů s cílem dojít k nějakému rozhodnutí.

1. Cíle lekce

Žák popíše, jaký pozitivní nebo negativní vliv může mít na život jedince a společnosti sledování televize. V konkrétním textu identifikuje argumenty pro sledování TV a proti němu. Zaujme a zdůvodní stanovisko k otázce, zda sledování TV má pozitivní, nebo negativní vliv.

---

²⁹ MIČIENKA, M., JIRÁK, J., a kol.: *Základy mediální výchovy*. Portál, s.r.o.: Praha, 2007, s. 39-43

2. Vazba na vzdělávací oblasti

JAZYK JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Žák čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas, využívá základů studijního čtení. Reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta. Respektuje partnera a zapojuje se do diskuze.

ČLOVĚK A SPOLEČNOST

Žák objasní, proč a jak se lidé odlišují ve svých projevech chování, uvede příklady faktorů, které ovlivňují prožívání, chování a činnost člověka.

3. Délka aktivity

Jedna až dvě vyučovací hodiny.

Vyučovací hodina je rozvržená do následujících kroků:

1. KROK: ÚVOD

Zeptejte se žáků, zda si myslí, že média mají nějaký vliv na jejich život. Pohovořte s nimi krátce o jejich názorech. Vysvětlete žákům téma této lekce, že jde o diskuzi na téma, zda má sledování TV negativní vliv na děti. Zopakujte základní pravidla diskuze a následně rozdejte pracovní list Diskuze o vlivu médií (viz příloha č.2), se kterým budou pracovat.

2. KROK: ČETBA TEXTU

S dalším pracovním listem Děti a TV (viz příloha č. 3) bude žáci pracovat po celou dobu aktivity. Žáci si musí tento text nejprve pozorně přečíst a následovně vypsat důležitá fakta a zajímavé myšlenky.

3. KROK: PRÁCE VE SKUPINÁCH

Třídu si rozdělíme do skupin po čtyřech či pěti žácích. Jejich úkolem je vzájemně si sdělit zajímavé a důležité poznatky. V této části žáci však ještě nediskutují o tom, s čím souhlasí nebo nesouhlasí, pouze si povídají o informacích, které je zaujaly.

4. KROK: DISKUZNÍ OTÁZKA

Položíme dětem diskuzní otázku, která zní: Má sledování TV negativní vliv na děti? A vyvěsíme jí tak, aby na ní všichni dobře viděli.

5. KROK: ZJIŠŤOVÁNÍ ARGUMENTŮ

Rozdělte každou skupinu na dva týmy – tým A a tým B. Úkolem týmu A je najít argumenty hovořící ve prospěch kladné odpovědi na diskuzní otázku. Tým B bude mít za úkol najít argumenty svědčící ve prospěch záporné odpovědi na diskuzní otázku. Oba týmy zaznamenávají své argumenty do příslušného sloupce (argumenty pro tým A, argumenty pro tým B).

6. KROK: PREZENTACE NEJPÁDNĚJŠÍCH ARGUMENTŮ

Každý tým bude prezentovat tři nejpádnější argumenty a to hlavně přesvědčivě.

7. KROK: PROTICHŮDNÁ STANOVISKA

Každý tým shrne argumenty druhého týmu, s cílem, že si obě strany porozuměly.

8. KROK: SKUPINOVÁ DISKUZE

Žáci mají možnost o tématu společně diskutovat. Cílem této diskuze je sdělit, co jsme se o tématu dozvěděli, nabídnout ostatním své osobní zkušenosti a formulovat své názory. Žáci mají za úkol najít oblasti, ve kterých se shodují a

zaznamenat je do prostoru – oblasti shody. Každý sám za sebe vysvětlí své osobní stanovisko a zapíše si je do prostoru – osobní stanovisko.

9. KROK: PRŮZKUM MEZI ŽÁKY

Hodinu zakončete následujícím průzkumem mezi žáky:

- Kdo souhlasil s kladnou a kdo se zápornou odpovědí na diskuzní otázku?
- Kdo stále nemá ujasněný názor?

8. Vliv médií

Moc médií se podílí na socializaci jedince, na jeho začlenění do společnosti, na prosazování sociálních norem. „*Ovlivňuje chování, postoje či názory jedinců, že mohou rozšiřovat obzory poznání, vzdělávat, pomáhat v politickém i spotřebitelském rozhodování, ovlivňovat životní styl (a tím i zdraví), ale také děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu jednání či uvádět v omyl.*“³⁰. Spousta odborníků se snaží zjistit, jaký je skutečný vliv médií na náš život. „*Vliv častěji označuje dlouhodobější, trvalejší působení médií, a to působení jak nabízených obsahů, tak samé existence médií.*“³¹ Jsou účinky, které jsou krátkodobé, dlouhodobé, sporné, nesporné, ale i např. takové, které nám organizují časový rozvrh dne (např. noviny vycházejí v danou dobu, televizní noviny se vysílají v určitou

---

³⁰ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B.: *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2003, s. 151

³¹ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B.: *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2003, s. 152

hodinu). Burton Graeme a Jiráček Jan ve své knize *Úvod do studia médií*³² nabízí přehled některých vlivů médií (jedná se ovšem o předpokládané, nikoli prokázané vlivy médií):

Změna postoje, myšlení a poznávání: Média jsou schopna změnit naši mysl i náš pohled na svět. Základním prostředkem tohoto vlivu je zřejmě sklon médií předvádět stereotypizovaný pohled na společnost a její členy, jenž může ovlivnit to, jak lidé nahlíží na různé sociální skupiny i sami na sebe.

Kolektivní reakce / morální paniky: Média jsou schopna vyvolat nepodložené obavy a úzkosti, týkajících se takových věcí, jako je dodržování zákonů a pořádek, či veřejné zdraví.

Individuální reakce / emocionální odezvy: Média ovlivňují lidi, tím, že v nich předloženými obsahy vyvolávají emocionální reakce. Například otázka zevnějšku u žen je emocionální odezvou na emotivní mediální sdělení.

Nastolování agendy: Média jsou schopna určit hierarchii témat, která jsou pro společnost i jednotlivce důležitá.

Odcizení: Média odvádějí individua od aktivní účasti na životě společnosti.

Podpora a posilování dominantní ideologie: Média jsou schopna sociální skutečnost nadefinovat, podporovat, prosazovat převažující pohled na svět a tím se stávají společenskou a kulturní silou.

---

³² BURTON, G., JIRÁK, J.: *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principál, 2003, s. 361, s. 362, s. 363, s. 364

Při zkoumání určitých vlivů médií se musí brát zřetel na ostatní aspekty (např. v jaké době a kultuře se momentálně nachází, aj.). Vliv médií se nesmí podceňovat, jejich působení je srovnatelné s jinými sociálními institucemi (např. rodina, škola, aj.). Moc médií se znásobuje pokud vnímáme více médií naráz.

Dnes máme obrovský výběr mezi médii, ale čím svobodnější volbu člověk v tomto směru má, tím větší na něm leží odpovědnost za utváření jeho vlastního života a jeho duše. Tato duševní potrava může prospívat i škodit, jelikož jsou dnešní média dostupnější a více přitažlivější.

8.1. Ochrana před vlivy médií

Ochranná mediální pedagogika má ve svém obsahu hodně problémů, z nichž nejdůležitější jsou tyto:

- a) média a násilí
- b) šíření škodlivých textů a obrázků na internetu
- c) pokles morálních norem
- d) jak naučit děti vypínat TV

Bína Daniel ve své knize *Výchova k mediální gramotnosti* představuje následující řešení³³: Všechny tři položky představují v podstatě tentýž problém/úkol: zabránit směřování k *sociodeprivaci*; učinit živý kontakt a komunikaci v reálném prostoru a čase a s živými lidmi *zajímavější* než kontakt s TV nebo i-netem.

---

³³ BÍNA, D., a kolektiv: *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005, s. 29

Rodiče by se tedy měly snažit navést své děti k vhodnému výběru TV-pořadů, věnovat čas k vysvětlení obsahu a zájmu reklamy, a to nejlépe v období mezi 12. až 15. rokem dítěte. Je třeba naplánovat sobě samotným a do určitého věku i dětem, co se bude v televizi sledovat. K ovládání obrazovky patří, pokud to nejde jinak, i autoritativní zákaz. Kulturně a sociálně vzdělaní dospělí jsou schopni utkat se o pozornost dětí s televizí a počítačem. Tito dospělí musí mít neobyčejnou vnitřní sílu a výdrž.

Každý učitel ovlivňuje při svém výkonu několik dětí, a proto je zřejmé, že jeho úloha ve výchově je obrovská, což platí i pro výchovu k rozumnému užívání médií.

8.1.1. Jak zkoumat vlivy účinky

Pokud chceme začít výzkum vlivu médií na společnost či jedince, musíme pamatovat na dva základní parametry:

- vědět jaký bude cíl
- jakou při tom použijeme metodu

Při studiu následků masových médií na publikum se užívá spousta metod:

- *Obsahová analýza („Základní princip této metody spočívá v tom, že si výzkumník vymezí reprezentativní vzorek nějakého typu mediovaných sdělení např. novin, ale také třeba násilných scén, pojmenuje jeho jednotlivé části či prvky a pak spočítá, kolik se mu ocitlo položek pod*

jednotlivými pojmenováními. Tato metoda může zabránit tomu, aby lidé pronášeli nepodložená zevšeobecnění. “³⁴)

- *Obrazová analýza (, Je založena na rozboru jednotlivých prvků zkoumaného obrazu a slouží k tomu, abychom zjistili, jak jsou do obrazu vloženy významy, z nichž je zkonstruován. “³⁵)*
- *Sběr materiálu*
- *Dotazníkové šetření (,Dotazník patří mezi kvantitativní metody, neboť jimi zjišťujeme poměry výskytu určitých odpovědí. Výsledky dotazníkového šetření se zpracovávají do grafů, tabulek, či procentuálních výsledků,jež slouží k porovnání četnosti výskytu určitých odpovědí. “³⁶)*
- *Rozhovory (Tuto metodu používají zejména samotná média, dala agentury, které se zabývají průzkumem trhu , reklamní agentury a akademická pracoviště. Rozhovor je vedený s jedním dotazovaným, na základě strukturovaných otázek, které jsou předem připravené .)*
- *Experimentální metody (Používají se při studiu antisociálních účinků médií.)*

Všechny uvedené metody a spoustu dalších, můžeme rozlišit na kvalitativní a kvantitativní:

---

³⁴ BURTON, G., JIRÁK, J.: *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principál, 2003, s. 41

³⁵ BURTON, G., JIRÁK, J.: *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principál, 2003, s. 44

³⁶ BURTON, G., JIRÁK, J.: *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principál, 2003, s. 53

- Kvantitativní metody kladou konkrétní otázky, vyžadující konkrétní odpovědi a vedou k výsledkům, které jsou věcné, objektivní a přesné.
- Kvalitativní metody zkoumají oblasti, které jsou neměřitelné, jako jsou třeba pocity lidí z jednotlivých mediálních produktů, vztahy k médiím apod.

9. Shrnutí

Tato kapitola byla zároveň poslední kapitolou teoretické části této práce, ale než se společně pustíme do praktické části, shrneme si v několika bodech, co jsme se doposud dozvěděli.

V začátku jsme se seznámily s mediální výchovou a jejím zařazením do společnosti. Dále jsme si vysvětlili pojmy, které plně souvisí s daným tématem. Tyto pojmy slouží jednak pro studium, ale také samotné aplikaci ve výuce. Mohli jsme také nahlédnout do vývoje mediální výchovy ve světě i u nás.

V kapitole 3 jsme si vysvětlili pojmy spjaté s RVP základního vzdělávání.

Jaké si mediální výchova klade cíle jsme si objasnili v kapitole 4, kde jsme se především věnovali cílům, jak je popisuje rámcový vzdělávací program.

V další kapitole jsme věnovali pozornost tématům, kterými se mediální výchova zabývá, tedy témata receptivních činností a témata produktivních činností.

Nezapomněli jsme na blízkou vazbu mediální výchovy a vzdělávacích oblastí, které jsme podrobně popsali v následující kapitole.

V předposlední kapitole jsme se věnovali způsobům a metodám, jak mediální výchovu zapojit do výuky. Tato kapitola nám může být inspirací při výuce, ale také

nám pomůže při posuzování příkladů z části praktické, která se další kapitolou otevírá.

A v poslední kapitole jsme se věnovali vlivu médií na jedince a společnost, následně jsme nastolili obranu proti této moci a vymezili jsme metodami, kterými můžeme zkoumat účinky médií.

10. Výzkum mediální výchovy v českých školách

10.1. Cíl výzkumu a jeho hypotéza

10.1.1. Cíl výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu je popsat a prozkoumat, zda učitelé dostatečně využívají způsoby mediální výchovy ve svých vyučovacích hodinách Občanské výchovy. To jakým způsobem se mediální výchova prolíná v hodinách, mi popsali žáci dotazovaných základních škol.

Mediální výchovou mám na mysli všechna začleněná témata popsaná v rámcovém vzdělávacím programu, tedy především kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, stavbu a tvorbu mediálních sdělení, fungování a vliv médií ve společnosti, práce v realizačním týmu a další. Tato témata budu vyhledávat ve výuce, jakým způsobem jsou či nikoli zapojena do výuky, zda učitel využil nějaké aktivity, hry či cvičení pro rozvoj mediální gramotnosti u žáků.

Zvolený problém budu zkoumat z hlediska aplikace dotazníků, ze kterých bych měla vyčíst, jak se žáci dostali do kontaktu s mediální výchovou, zda o ni mají

hlubší zájem, čemu dávají přednost ve svém volném čase a jaký mají náhled na vliv televize.

Dále budu sledovat, ve kterých vyučovacích hodinách je mediální výchova aplikována. Zda jsou to hodiny tzv. výchovné, jako např. občanská výchova (nyní výchova k občanství), rodinná výchova, výchova ke zdraví, či zda jsou to hodiny výukové, jako je informatika, český či cizí jazyk, apod.

10.1.2. Hypotézy

K naplnění cíle byly stanoveny 3 hypotézy, které byly výzkumem ověřovány prostřednictvím dotazníku.

H1: Učitelé do svých hodin Občanské výchovy dostatečně zahrnují mediální výchovu.

H2: Děti dávají ve volném čase přednost internetu.

H3: Děti si myslí, že sledování televize nemá žádný vliv na jejich osobnost.

10.2. Metody výzkumu

Pro svůj výzkum jsem použila kvantitativní metodu, což byl přímý dotazník určený pro žáky 9. tříd základních škol, tudíž respondentů bylo celkem 108.

Při této metodě jsem se snažila prozkoumat náhled žáků na mediální výchovu, jejich adekvátní názor na vyučované hodiny mediální výchovy, zjistit zda školy provozují své vlastní rádio, televizi, či noviny, ale také jsem se zaměřila na oblast internetu a jiných sdělovacích prostředků.

Při vyplňování dotazníků jsem se snažila žáky nerušit, pouze při nejasnostech jsem byla nápomocná. V dotazníku byly použity otevřené i uzavřené otázky, aby respondent nebyl omezován ve svých výpovědích.

10.3. Charakteristika zkoumaného souboru

Výzkum probíhal v akademickém roce 2009/2010, ale samotné shánění respondentů proběhlo podstatně dříve. Našli se i pedagogové na určitých školách, kteří nebyli ochotni mi vyjít vstříc, i když jsem měla prohlášení, že použítá data nikterak nezneužiji, že budou použita výhradně v mé diplomové práci a že se vše bude odehrávat anonymně. Po pár týdnech hledání jsem našla školy, kde mi bylo umožněno provést s dětmi výzkum.

S první skupinou žáků (ve Škole A) jsem začala pracovat v září 2009. S těmito dětmi jsem se setkala při mé souvislé praxi, takže spolupráce jak s pedagogickými pracovníky, tak s dětmi byla příjemná a přátelská. Na základě mé vykonané praxe, nestála mezi námi žádná bariéra a děti byly shovívavější provést se mnou hlubší analýzu.

Při další spolupráci ostatních škol byl výzkum striktně daný. Ale i přesto jsem se setkala s vřelým přístupem, učitelé/ky byli ochotni mi ve všem pomoci. Umožnili mi přístup do svých vyučovacích hodin a věnovali mi čas pro můj výzkum.

Protože jsem slíbila, že výzkum bude anonymní, budu dané školy popisovat jako Škola A, Škola B, Škola C.

Škola A sídlí v malé obci s počtem obyvatel do 3000. Tato obec byla založena okolo roku 1300, nachází se na území Chřibů a v její těsné blízkosti protéká

řeka Morava. Škola se nachází v prostředí, kde je všude okolo krásná příroda, stojí uprostřed obce na náměstí. Počátky této školy spadají do období národního obrození, proto se pyšní svou dlouholetou tradicí. Poskytuje žákům vzdělání od 1. do 9. ročníku a její součástí je i Mateřská škola s jídelnou. Na škole jsou tedy zastoupeny všechny věkové kategorie. Škola je přizpůsobená pro 300 žáků a v současné době má 13 tříd. Ročníky na druhém stupni jsou dvou třídni.

I přesto, že škola nepatří mezi ty největší, nabízí spoustu volnočasových aktivit v rámci různých kroužků. Během celého školního roku pořádá různé soutěže, školy v přírodě, výstavy, výchovné a etické programy a soustu dalších aktivit. Žáci této školy se učí být i redaktory a svými články naplňují stránky školních novin.

Škola je nově rekonstruována, a proto působí barevným a estetickým dojmem, kde panuje příznivá atmosféra.

Škola B má svoji kapacitu pro 750 žáků, její součástí je školní družina a klub. Škola udržuje zahraniční styky, které pro ní mají již letitou tradici. Nabízí úplné základní vzdělání, jež zahrnuje všech 9 ročníků. Výuka je rozšířena v oblasti tělesné výchovy, a proto zde vyrůstá mnoho mladých a nadějných sportovců.

Škola se nachází v devítitisícovém městě, ale není zde jediná. Město má bohatou historii a leží v Jihočeském kraji. Škola sídlí v blízkosti městského parku a nedalekého náměstí.

Součástí školy je areál s umělým povrchem pro volný čas, kde žáci trénují sporty, kterými reprezentují školu. Škola je moderně vybavena, pro výuku některých předmětů se zde používají interaktivní tabule. K výuce jazyků slouží dvě multimediální učebny. I učebny informatiky jsou kapacitně vybaveny tak, že každý

žák může pracovat individuálně. Žáci této školy se aktivně podílí na tvorbě školního časopisu, internetových stránek a provozují internetovou televizi.

Prostory školy jsou esteticky zařízeny, působí velmi příjemným dojmem a navozují přátelskou atmosféru.

Škola C sídlí v našem největším městě a je součástí moderního sídliště. Její kapacita je 970 žáků a má 25letou tradici a zkušený pedagogický sbor. Zahrnuje školní jídelnu a školní družinu.

Umožňuje devítileté základní vzdělání dle vzdělávacího programu. Osnova školy poskytuje v souladu s tímto vzdělávacím programem občanskou, mravní, estetickou, tělesnou, pracovní, multikulturní a rodinnou výchovu. Škola C dává prostor nadaným i dětem se specifickými poruchami učení. Zaměřuje se na všestranný a vyrovnaný rozvoj osobnosti žáka s přihlédnutím k individuálním vývojovým odlišnostem žáků.

Kromě jiného má škola 28 odborně zaměřených učeben, jako jsou počítačové učebny, jazyková laboratoř, dílny, tělocvičny aj. V rámci výuky i ve svém volném čase, se žáci podílejí na produkci námětů a článků do školních novin. Ani školní televize nechybí v této škole, kdy za podpory učitelů, žáci publikují své příspěvky. Žáci aktivně využívají atletické hřiště a tenisové kurty. Škola spoluorganizuje divadelní, turistický, keramický a kroužek odbíjené.

I když tato škola nemá nový „kabát“, pro svou vybavenost a modernizaci tříd, působí harmonickým dojmem. Žáci zde získávají kvalitní vzdělání.

10.3.1. Charakteristika tříd

Během výzkumu jsem navštívila v každé škole dvě třídy 9. ročníků, což bylo 108 respondentů. Ve všech učebnách jsem se setkala s příjemným prostředím. Většina z nich byla vyzdobena výtvary žáků, podle daného tématu, který byl pro ně aktuální. Nechyběly ani informační tabule (např. školní rád, rozvrh hodin, jídelníček apod.) Ve dvou z šesti tříd, byla na nástěnce vyvěšena pravidla chování, na kterých se společně dohodnou učitel a žáci na začátku školního roku a platí pro daný kolektiv. Žáci i učitel chápou tato pravidla jako pomůcku, která slouží k vzájemnému respektu, rozvoji žáků ve skupině a harmonii ve výuce.

Většina učeben byla uspořádána podle klasického způsobu. Ve škole C při výuce Občanské výchovy byly lavice poskládány do písmene U, tak aby na sebe všichni žáci viděli a mohla se tak lépe rozvinout diskuse.

V určitých třídách jsem zpozorovala zdravou rivalitu mezi žáky. Žáci přistupovali k mému výzkumu kladně, působili přátelským dojmem a nebáli se vyjádřit svůj názor. Ve škole B jsem poznala žáka, který se hluboce zajímal o můj výzkum, proto jsme přistoupili k tématu individuálně. Tento zájem byl pro mě velké překvapení a zajímavá zkušenost.

10.4. Průběh šetření a sběru dat

Jak jsem již zmínila, výzkum probíhal ve školním roce 2009/2010. Po domluvě s učitelem/kou daného předmětu Občanská výchova/Výchova ke zdraví jsem v hodině rozdala dětem dotazníky a vysvětlila jim daný postup, ale i to, že se nejedná o žádnou formu testu ani písemné práce, a že dotazník se nebude známkovat.

Hned na to jsem u dětí spatřila úlevu a radost. Dětem jsem důkladně vysvětlila, že se za své odpovědi nemusí bát, aby si je promysleli a odpovídali pravdivě, protože dotazník je anonymní. Jen sem je požádala, aby na první stranu dotazníku uvedli své pohlaví. Musím podotknout, že se pár výjimek našlo a pět žáků ze Školy A se podepsalo. Návod k textu jsem jim přečetla a následně vyslovila svými slovy, potom jsme si společně prošli konkrétní části dotazníku. Děti vyplnily první tři otázky, abych věděla, že opravdu rozumí tomu, co se po nich žádá. Znovu jsem všem připomněla, že kdyby měly jakýkoliv problém s pochopením otázky, ať se přihlásí. Vyplňování proběhlo bez problémů, v každé hodině mi byl nápomocen pedagogický kolega, abychom docílili toho, že se nebude opisovat. Jelikož mi šlo o pravdivé informace, dali jsme si hodně záležet na tom, aby žáci pracovali sami za sebe. Ve třídách vládlo relativní ticho, ovšem menší diskuse na téma internet a volný čas nešly přehlédnout. Vyplněný dotazník měli nejrychleji odevzdaný především chlapci, slečny si dávaly hodně záležet na kvalitě odpovědí.

Musím říct, že při průběhu vyšetření vládla uvolněná nálada, nevznikly žádné potíže ani z mé strany, ani ze strany dětí a už vůbec ne ze strany pedagogů.

Po shromáždění vyplněných dotazníků od všech žáků jsem přistoupila k jejich vyhodnocování. Všichni žáci navštěvovali devátý ročník, tudíž jejich průměrný věk je 14 let. Data jsem shromažďovala a následovně je vkládala do grafů a tabulek. Některé výpočty byly zvlášť pro školu A, pro školu B a pro školu C.

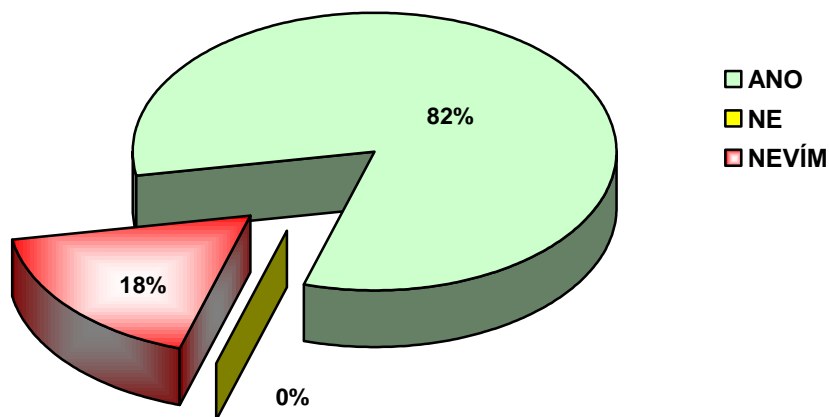
10.5. Analýza sbíraných dat

V této kapitole si představíme data, která jsem shromáždila během výzkumu pomocí dotazníku. V první části se ještě jednou zaměřím na okruh respondentů, což byly žáci 9. tříd ze třech základních škol, celkem jsem nasbírala 108 vyplněných dotazníků.

Data, která budu analyzovat budou v návaznosti na výzkumné otázky z dotazníku. Zaměřím se především na to, zda učitelé do svých hodin Občanské výchovy dostatečně zahrnují mediální výchovu, čemu dávají děti přednost ve svém volném čase, jak využívají informace z internetu a na další jejich názory a postoje.

Prvním důležitým faktorem mého výzkumu, byla analýza žákovských vědomostí v oblasti masových médií.

Graf č.1: Jsou masová média sdělovací prostředky?

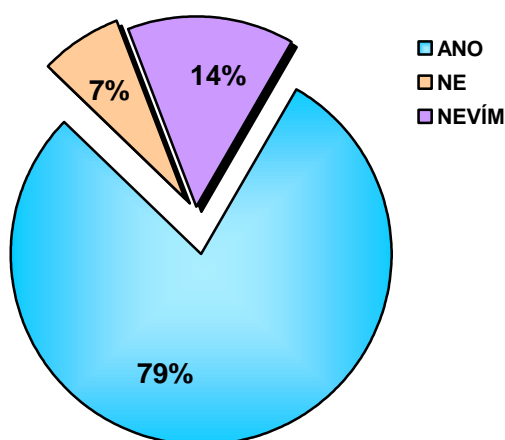

Z grafu je následující výsledek naprosto jasný, 82% respondentů odpovědělo správně a 18% nevědělo jak na otázku odpovědět. Přičemž správnou odpověď uvedla

většina žáků ze škol B a C, ale výsledek respondentů ze školy A nebyl tak jednoznačný, z 32 dětí označilo odpověď *nevím* 13 respondentů. Přesto je výsledek uspokojivý.

Záměrem další části dotazníku, bylo zjistit zda se užívá mediální výchova ve vyučovacích hodinách.

Graf č. 2: Učili jste se o médiích v Občanské výchova?

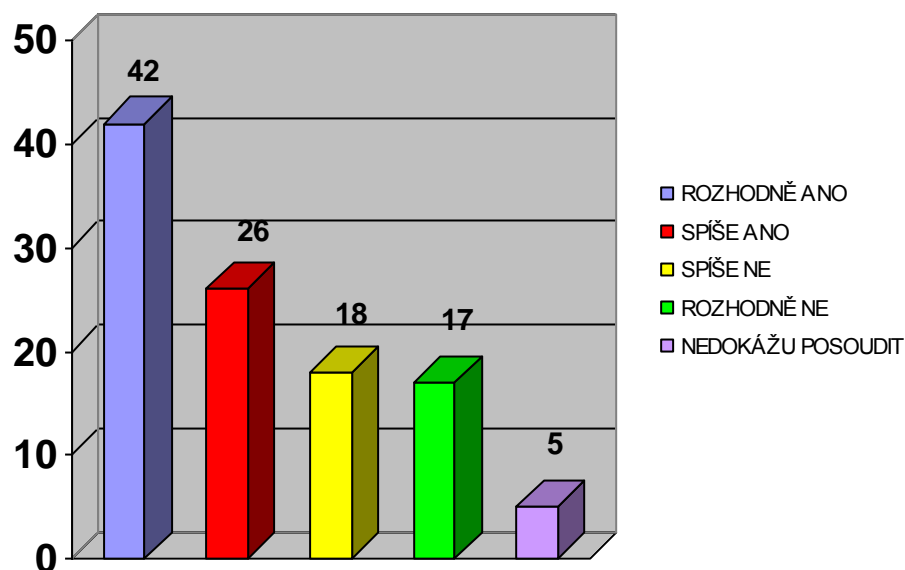

Celkový výsledek v této oblasti byl pro mě velice stěžejní. Opět v celkovém počtu správných odpovědí vedli respondenti ze školy C, všech 39 dotazovaných odpovědělo, že se v Občanské výchově učí o médiích. Jeden z hlavních faktorů připravenosti této školy, vybavit žáky mediální gramotností, souvisí s velikostí školy, jejím sídlem v centru největšího města, ale také znalostí pedagogických pracovníků. I sami pedagogové přiznali, že si někteří žáci uvědomují, jak se jim rozvinula komunikační schopnost a jak je pro ně mediální gramotnost důležitá. Žáci částečně chápou jak je pro ně důležité se samostatně zapojit do mediální komunikace a práce s médii. Proto se s nimi ve vyučovacích hodinách pracuje daleko raději a efektivněji.

Opět se mi potvrdilo, že respondenti ze školy A nemají tak velký zájem o mediální výchovu jako ostatní. Jsou to děti, které pocházejí z malých obcí a jejich zájmy jsou jiné, než dětí z velkých měst. I když jsou to děti, se kterými se dobře pracovalo. I moje souvislá praxe proběhla bez problémů, ale jejich celkový postoj ke vzdělání je ten úplně základní. Možná je to i malinko zásluha pedagogického sboru, během mého výzkumu působila ve škole jistá p. učitelka Občanské výchovy, která se snažila zapojit mediální výchovu jako jedno z průřezových témat do výuky, ale shledala se s negativním postojem ostatních kolegů. V současné době už p. učitelka na škole nepracuje, momentálně nevím o žádném pedagogovi na této škole, který by pokračoval v rozvoji mediální výchovy tak efektivně jako tomu bylo do odchodu p. učitelky.

Výsledky vyplývající z grafu č.2 jdou částečně ve směru uvažované 1.hypotézy – **1.hypotéza byla potvrzena částečně.**

Graf č. 3: Uvítali byste ve škole více hodin mediální výchovy?

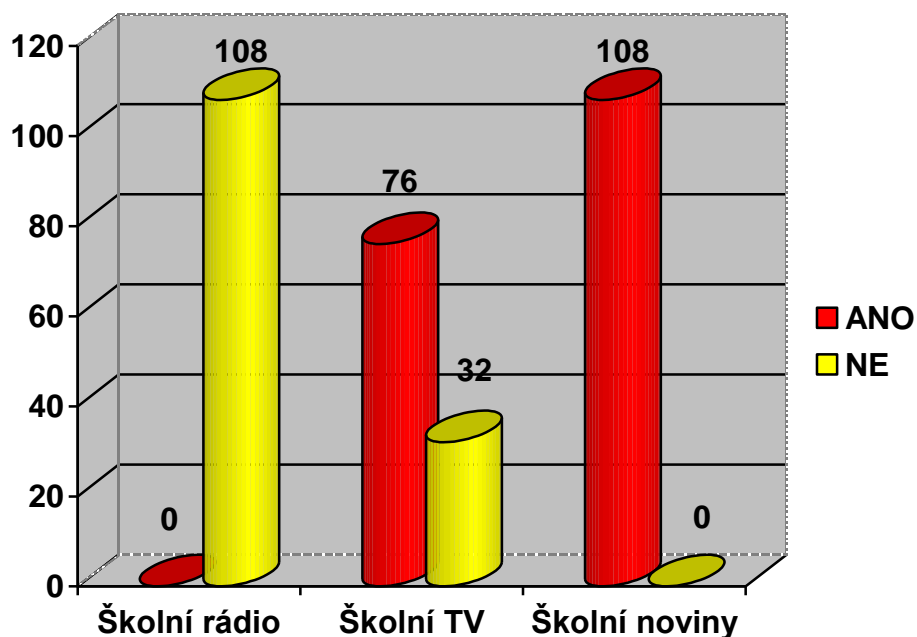
Z grafu je viditelné, že necelá polovina dotazovaných by si ráda prohloubila kompetence týkající se mediální výchovy.

Už jednou jsem zmiňovala, že jsem svoji souvislou pedagogickou praxi měla ve škole A, a tak jsem měla možnost s žáky vést hlubší diskuze na téma mediální výchova. Zjistila jsem, že žáci devátých ročníků v tomto směru stagnují, jelikož se vidí za pár měsíců na jiné škole a myslí si, že tam mediální výchovu potřebovat nebudou. Vedli jsme diskuze, o tom jak je mediální gramotnost, jako jedna z kompetencí RVP základního vzdělávání, důležitá pro uplatnění jednotlivce ve společnosti. I přes snahy se jejich postoj nezměnil, bojí se, že pedagogové v rámci této oblasti, budou vyžadovat další seminární práce, že budou muset vyjadřovat svůj názor před kolektivem a na to nejsou gramotně připraveni. Nemají ucelený názor na

mediální výchovu. Ukázalo se, že v dotazníku ani polovina z nich nevedla, že by rádi rozšířili hodiny mediální výchovy.

Graf č. 4: Provozuje vaše škola školní rádio nebo televizi? Vydává vaše škola školní noviny?

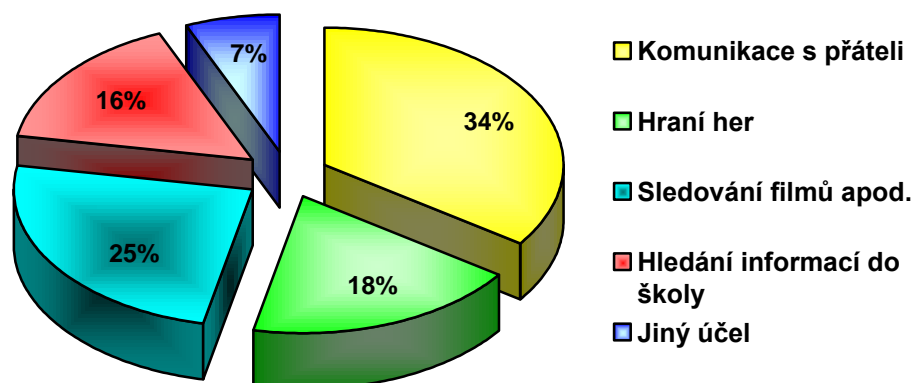

Pomocí grafu č. 4 můžeme porovnat jak si vedou jednotlivé školy, ani jedna z dotazovaných nemá školní rádio, školní televizi neprovozuje škola A, ale naopak školní noviny/listy mají všechny školy. Jak uvedly respondenti školy B a školy C, svoji školní televizi mají na webových stránkách školy. Snaží se přispívat svými vlastními příspěvky a to nejen do televize, ale také do školních novin, zvládají tak tvorbu mediálního sdělení a práci v realizačním týmu. Příspěvky žáků (ve škole A) do školní televize nebo školního časopisu, jsou nepravidelné, jde zejména o velkou spolupráci žáků s pedagogy. Roli hlasatele si vyzkoušelo jen pár zájemců, kterým je

tento způsob mediálního sdělení bližší. Pouze v jedné škole jsou aktualizovány příspěvky do novin pravidelně.

Druhou část dotazníku jsem věnovala otázkám týkajících se internetu. Zjistilo se, že internet hraje důležitou roli v životě každého žáka na základní škole.

Graf. č. 5: K jakému účelu používáte internet?

Výsledky vyznačené v grafu č. 5. poukazují, že pro žáky 9. ročníků je komunikace s přáteli na internetu hodně důležitá. Rozdíl v počtu těch, co na internetu hledají informace do školy a těch co jen hrají hry jsou pouhých 2%. Výsledky jsou alarmující, ale sami je nedokážeme změnit.

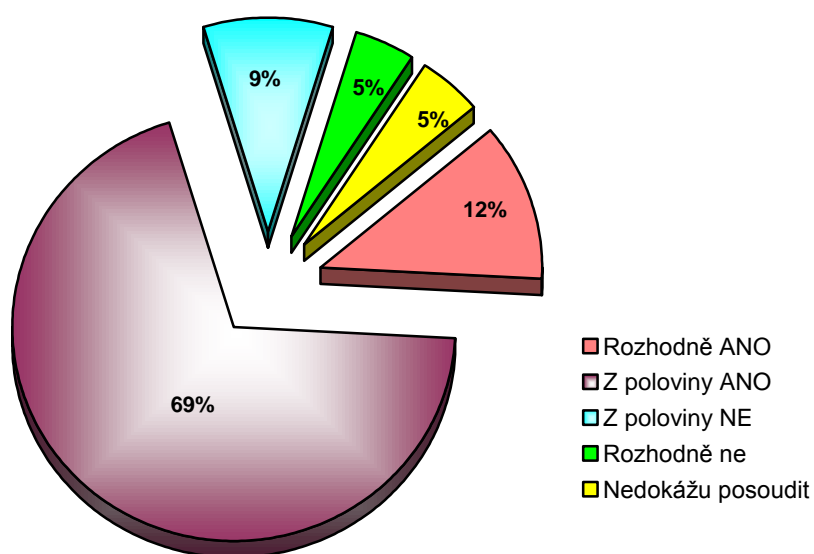
Jen to, že 41 respondentů tráví na internetu více než 3 hodiny denně (viz graf č. 8) Pouze 4 žáci uvedli, že denně internet vůbec nepotřebují a dalším deseti žákům stačí méně než jedna hodina za den. Je to až neskutečné, jak média založená na počítačových technologiích stoupají u příjemců se stále nižším věkem.

Výsledky z otázky č. 16 (viz příloha č.1 dotazník ot. č. 16) poukazují na to, s kým děti tráví svůj volný čas. Ukázalo se, že víc jak polovina dotazovaných dávájí přednost kamarádům, na druhém místě se umístil sport, třetí příčku si rozdělil internet, televize, předposlední místo zaujalo studium a na posledním místě jsou rodiče. Mile mě překvapily děti, kteří se přiznaly, že svůj volný čas tráví s rodiči. Objevily se i odpovědi, ze kterých vyplynulo, že děti tráví svůj čas nejraději sami.

Výsledky vyplývající z otázky č. 16 nešly ve směru uvažované 2.hypotézy – **2.hypotéza nebyla potvrzena.**

Následující graf č. 6 poukazuje, že by si 69% dotazovaných mělo rozvinout schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich.

Graf č. 6: Jsou podle vás informace na internetu pravdivé?

V další části dotazníku jsem se zaměřila na důvěryhodnost médií. Respondenti měly připsat ke každému mediálnímu sdělení, číslo, které určuje stupeň důvěryhodnosti. Při analýze dat bylo zajímavé pozorovat, jak se výsledky mění v závislosti na danou školu.

Respondenti ze školy A nejvíce důvěřují televizi, následuje internet, denní tisk, rádio, bulvární tisk a reklamě nevěří vůbec. Když jsem jim položila doplňující otázku: Zda je reklama ovlivňuje v jejich chování? Pár dětiček se přiznalo, že se sami nachytali jak si kupují zboží, na které se jim líbila reklamní upoutávka.

Respondenti ze školy B důvěřují taktéž na prvním místě televizi, ale druhé místo patří dennímu tisku, následuje internet, rádio, bulvární tisk a čemu vůbec nikdo nevěří je reklama. I zde jsem použila doplňující otázku: Zda si kupují bulvární tisk? Tak všechny slečny se přiznaly, že si jednou za čas bulvární noviny koupí, ale na internetu čtou bulvární články denně.

Poslední dotazovaní žáci ze školy C, mají srovnatelné výsledky, takže první místo televize, druhé denní tisk, třetí internet, čtvrté rádio, předposlední bulvární tisk a nevěří ostatně jako všichni reklamě.

Nikdo nevěří reklamě, ale rádi se na ně dívají. Mezi top reklamy se dostaly reklamy mobilních operátorů a sportovní reklamy.

Ve výzkumu jsem se snažila zjistit, zda mají žáci 9. ročníků svůj vlastní názor na negativní a pozitivní vlivy při sledování televize.

Při první otázce: *Napište 2 důvody, proč si myslíte, že sledování televize má negativní vliv na děti* (viz příloha 1, dotazník ot. č. 14), se spousta odpovědí opakovala, proto jsem vybrala jen ty nejzajímavější, cituji přímo slova žáků:

- „televize je pro děti příliš důvěryhodná, a proto napodobují násilí“
- „ málo pohybu, takže tloustnou a leniví“
- „vzbuzuje u dětí agresivitu“
- „kazí oči“
- „používání nevhodných výrazů“
- „chodí pozdě spát“
- „neučí se“
- „násilí, zločin“
- jedna odpověď mě vážně zaujala úplně nejvíc: „protože se dívají na erotiku“, tento respondent měl uvedený jako nejoblíbenější pořad Playboy.

Podle uvedených odpovědí, žáci o negativním vlivu uvažují. Tyto výsledky jdou částečně ve směru uvažované 3.hypotézy – **3.hypotéza byla potvrzena částečně.**

- Při další otázce: *Napište 2 důvody, proč si myslíte, že sledování televize má pozitivní vliv na děti* (viz příloha 1, ot. č. 15), se taktéž objevily stejné odpovědi, už jich nebylo tolik, takže uvedu ty nejvíc používané:
  - „získávají informace a dobrou inspiraci“
  - „rozvoj slovní zásoby“
  - „žádné jsem nenašla“
  - „aspoň děti nezlobí“

10.6. Diskuse

Z vyhodnocení všech dat, jsem došla k závěru, že mediální výchova jako jedno z průřezových témat RVP ZV byla sice aplikována ve výuce Občanské výchovy, ve všech zkoumaných školách, ale jen částečně. Další parametry nasvědčují, že žáci jsou málo informováni o této problematice, neví co je může všechno mediální výchova naučit a co všechno zahrnuje kompetence mediální gramotnost. Žáci devátého ročníku, nejsou s tímto průřezovým tématem ještě sjednoceni. Ani jedna škola nemá ve svém ŠVP zahrnutou mediální výchovu jako samostatný předmět.

Vědomosti a poznatky, které učitelé, zvláště ve dvou školách, o mediální výchově mají, jsou minimální. Přestože mediální výchova je součástí rámcového vzdělávacího plánu, schváleného v roce 2004 a v roce 2007 se zavedl do škol, řada pedagogů neví jak s ní pracovat. Toto zjištění svědčí o tom, že RVP jsou pro některé školy (zejména školu A, i školu B) pouze formální záležitostí, ale v praxi je učitelé nevyužívají.

Skupina učitelů, kterou jsem měla možnost potkat, v rámci výzkumu, byla z větší části mladým kolektivem. Ve škole C učili Výchovu ke zdraví dva učitelé, jeden s dlouholetou praxí a druhý čerstvě vystudovaný pedagog. Ale právě tato kombinace učitelů dala dohromady znalost RVP a mediální výchovy.

Při rozhovorech v ostatních dvou školách byl nejčastější argument, proč učitelé mediální výchovu nevyužívají ve svých hodinách, je nedostatek času a

prostoru. Někteří učitelé se vyjádřili, že s některými skupinami nejde pracovat jinými metodami a že žáci na tento způsob výuky nejsou připraveni.

Z celkového pojetí jednotlivých analýz a zohlednění všech faktorů výzkumu vyplývá, že OSV cíleně do výuky zapojována není, pouze některé tématicky blízké okruhy se dostanou do výuky pomocí probírané látky, a to zejména ve výchovných hodinách. Pokud se v hodinách vyskytnou situace, které by aplikaci OSV vyžadovaly či doporučovaly, učitelé je neumí zpracovat pomocí metod OSV, neboť mají jen malou profesionální vybavenost ve vztahu k tématu osobnostní a sociální výchovy.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit, jak pokročila výuka mediální výchovy na 2. stupni základní školy ve vyučovacích hodinách Občanské výchovy/Výchovy ke zdraví. V první části se zaměřuji na vymezení pojmů, které s danou problematikou souvisejí. V druhé části se věnuji historii mediální pedagogiky jak ve světě, tak i u nás. Další část jsem vymežila základní terminologií o Rámcově vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a další témata v něm spjatá. Tuto práci jsem rozšířila o další část, ve které se zaměřuji na hlavní cíle mediální výchovy dle RVP. Tématické okruhy a vzdělávací oblasti mediální výchovy dle RVP jsem se snažila vymežit v 5. a 6. části. V předposlední části jsem uvedla způsob a metody zapojení mediální výchovy do výuky. Pro představu ukázkové hodiny jsem uvedla do příloh pracovní listy. A poslední částí jsou vlivy médií a různé metody, které zkoumají účinky médií. V praktické části jsou uvedeny výsledky mého šetření, které proběhly na třech základních školách. Zkoumala jsem, zda učitelé dostatečně využívají způsoby mediální výchovy ve svých vyučovacích hodinách. To jakým způsobem se mediální výchova prolíná v hodinách, mi popsali žáci dotazovaných základních škol.

Součástí diplomové práce jsou také přílohy a grafy, které uvádějí dosažené výsledky.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá výukou mediální výchovy na 2. stupni ZŠ z pohledu budoucího učitele Občanské výchovy. První část práce vymezuje některá témata, která jsou součástí mediální výchovy a mediální gramotnosti, poskytnou tak čtenáři základní informace o této problematice.

Praktická část práce obsahuje vlastní výzkum, jehož cílem je zjistit a porovnat, rozvoj mediální výchovy na různých školách, jednak z pohledu žáků 9. třídy, a také z pohledu budoucího učitele Občanské výchovy. Součástí této praktické části jsou výsledky z výzkumu, jehož cílem bylo zjistit, zda učitelé plánovitě a cílevědomě pracují s průřezovým tématem mediální výchova a jakým způsobem ho začleňují do výuky. Pro výzkum bylo použito přímé pozorování ve vyučovacích hodinách a dotazníky určené žákům 9. tříd základní školy.

Abstrakt

This thesis deals with the teaching of media education at the upper primary school from the perspective of the future teacher of civic education. The first section defines some of the topics that are part of media education and media literacy, they provide the reader basic information about this issue. The practical part contains my own research, whose aim is to identify and compare the development of media education in different schools from the perspective of both pupils of the 9th class and the future teacher of civic education. Part of this practice section are results of the research whose aim was to investigate if teachers systematically and purposefully work with the cross-cutting theme of media education and how they integrate it into education. For the research there was used direct observation in the lessons and questionnaires for pupils of the 9th forms of primary school.

Seznam použitých zdrojů

Použitá literatura:

- BÍNA, Daniel, a kolektiv. *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005. ISBN 80-7040-844-8
- BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. ISBN 80-85947-67-6
- HELUS, Z., *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, s.r.o., 2002. ISBN 80-7178-888-0
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace. Praha: Portál, s.r.o., 2003. ISBN 80-7178-697-7
- MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-315-4
- ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-084-7
- VÚP v Praze. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Plzeň: Tiskárna Bílý slon, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-87000-07-6

Použité internetové zdroje:

- MŠMT ČR. *Desatero školské reformy* [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/desatero-skolske-reformy>>

- JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha, 2005 (se změnami provedenými k 1. 7. 2007). Dostupný z WWW:
<<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>
- JEŘÁBEK, Jaroslav, TUPÝ, Jan, et al. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základní vzdělávání* [online]. Praha, 2007. Dostupný z WWW:
<http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_12_1.pdf>
- <http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/medialni_gramotnost.htm>
- Metodický portál RVP - články.
<<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/87/medialni-vychova-inspirace-k-realizaci.html/>>

Přílohy

Příloha č.1: Dotazník

Instrukce k vyplnění dotazníku:

Pokud není uvedeno jinak, označte, prosím, vaši odpověď křížkem, případně doplňte.

1) Jsou masová média (např. film, rozhlasové vysílání, televize, denní tisk, internet, ...) sdělovací prostředky?

ano	ne	nevím
☐	☐	☐

2) Učili jste se o médiích v Občanské výchově?

ano	ne	nepamatuji si
☐	☐	☐

3) Uvítali byste ve škole víc hodin mediální výchovy?

Mediální výchova = žák se učí jak pracovat s médii, pěstuje si kritický přístup ke zpravodajství i k reklamě, získává základní dovednosti a poznatky týkající se mediální komunikace.

- rozhodně ano	☐
- spíše ano	☐
- spíše ne	☐
- rozhodně ne	☐
- nedokážu posoudit	☐

4) Provozuje vaše škola školní rádio nebo televizi? Vydává vaše škola školní noviny?

- školní rádio	ano ☐	ne ☐
- školní televize	ano ☐	ne ☐
- školní noviny	ano ☐	ne ☐

5) Otázky jen pro ty, co v předchozí otázce uvedli ANO!!!

- vyzkoušeli jste si někdy roli hlasatele ve školním rádiu nebo televizi	ano ☐	ne ☐
- psal(a) si do školního časopisu článek	ano ☐	ne ☐
- vycházejí vaše noviny pravidelně	ano ☐	ne ☐

☺ **Otázky týkající se internetu:**

6) K jakému účelu používáte internet?

Můžete zvolit i více odpovědí.

- komunikace s přáteli	☐
- hraní her	☐
- sledování televizních pořadů, filmů, videoklipů...	☐
- hledání informací do školy	☐
- jiný účel (uved'te příklad)	☐

7) Jsou podle vás informace na internetu pravdivé?

rozhodně ano	z poloviny ano	z poloviny ne	rozhodně ne	nedokážu posoudit
☐	☐	☐	☐	☐

8) Kolik času trávíte denně na internetu?

vůbec	méně než 1hod	1hod	2hod	3hod a více
☐	☐	☐	☐	☐

9) Čemu nejvíc věříte?

Číslem 1 označte (nejdůvěryhodnější) odpověď, až po číslo 6 (té které vůbec nevěříte).

- televize	
- rádio	
- internet	
- denní tisk (př. Lidové noviny, Mladá fronta DNES,...)	
- bulvární tisk (př. Blesk, Aha,...)	
- reklama	

Otázky týkající se televize:

10) Sledujete pravidelně zpravodajství?

- rozhodně ano	☐
- spíše ano	☐
- spíše ne	☐
- rozhodně ne	☐
- jen když potřebuji aktualitu do hodiny Občanské výchovy	☐

11) Uveďte jaký žánr filmů je váš nejoblíbenější. Můžete zvolit maximálně 2 žánry

- akční	☐	- muzikál	☐
- animované	☐	- pohádka	☐
- dobrodružný	☐	- psychologický	☐
- drama	☐	- romantický	☐
- horor	☐	- sci-fi	☐
- katastrofický	☐	- thriller	☐
- komedie	☐	- válečný	☐
- krimi	☐	- western	☐

12) Jaké reklamy vás nejvíc baví?

- na mobilní operátory	☐
- na automobily	☐
- na potraviny	☐
- na drogerii	☐
- jiné (uveďte)	☐
- žádné reklamy	☐

13) Měli jste v dětství, nebo máte teď nějaký televizní pořad, který si nenecháte ujít?

14) Napište 2 důvody, proč si myslíte, že sledování televize má negativní vliv na děti.

15) Napište 2 důvody, proč si myslíte, že sledování televize má pozitivní vliv na děti.

16) Čemu byste ve volném čase dali přednost?

- sportu	☐
- kamarádům	☐
- televizi	☐
- internetu	☐
- rodičům	☐
- ničemu (chci být sám/a)	☐
- knize	☐
- studiu	☐

Příloha č. 2: Pracovní list (diskuze o vlivu médií)

Důležitá fakta a zajímavé myšlenky:

OTÁZKA PRO STRUKTUROVANOU DISKUZI:

Má sledování televize negativní vliv na děti?

Argumenty **PRO** (tým A)

Argumenty **PROTI** (tým B)

<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

Souhlas a shoda ve skupině:

Moje osobní stanovisko:

Příloha č. 3: Pracovní list: Děti a televize – Text k diskuzi

V rámci diskuzí o možném vlivu médií na jedince a na společnost se často objevuje téma vztahu dětí a televize. Děti jsou pokládány za skupinu, na niž mohou média snadno působit a jež se nechá lehce ovlivnit. Protože sledování televize stále patří mezi aktivity, kterým děti věnují nejvýznamnější část svého volného času, předpokládá se, že právě televize je médiem, které děti ovlivňuje (ať již v dobrém či špatném směru) nejvíce. Obavy z možného škodlivého vlivu televize na děti začaly narůstat ve chvíli, kdy se televize stala masově rozšířeným médiem. Od té doby byly napsány desítky studií, které se věnují této problematice. Zabývají se tím jak často a proč děti sledují televizi, jaké pořady volí, jaký vliv má sledování televize na jejich psychický vývoj, na školní úspěchy, jak sledování televize ovlivňuje vztahy v rodině, zda televize v dětech rozvíjí společensky vhodné (či naopak nevhodné) chování, jakým způsobem televize ovlivňuje trávení volného času apod.

Z některých studií vyplývá, že sledování televize může mít na vývoj dítěte škodlivý vliv, spočívající ve faktu, že sledování televize odvádí děti od jiných důležitých aktivit, jako je hra či komunikace s vrstevníky. Upozorňují také na velké množství času, který děti sledování televize věnují ve srovnání s jinými aktivitami (průměrně 30 hodin týdně). Jiné studie naopak tvrdí, že televize nabízí dětem témata, o nichž si mohou v kolektivu povídat, a tak jim právě poskytuje možnost se v kolektivu uplatnit.

Některé televizní pořady dětem také nabízejí náměty ke hrám. Čas strávený u televize je podle některých názorů velmi povrchním ukazatelem, neboť děti se během sledování věnují i jiným činnostem.

Mezi velmi rozšířené patří i názor, že televize neblaze ovlivňuje dětské diváky tím, že z nich činí tupé a pasivní konzumenty toho, co jim televize předkládá. Z jiných studií však vyplývá, že děti nejsou pasivními diváky, že se aktivně rozhodují, čemu budou věnovat svou pozornost, a k pořadům zaujmají nějaký postoj: rozvíjí si tak kritické myšlení.

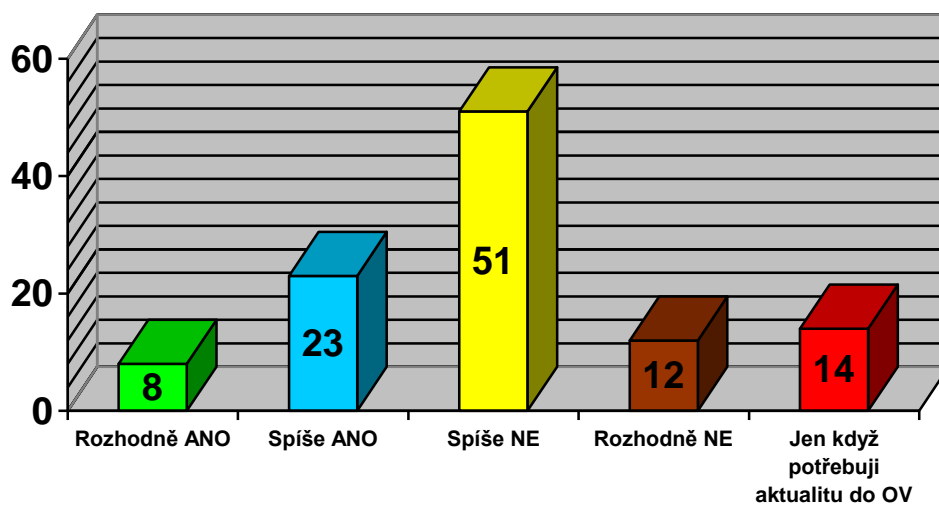
Sledování televize může také ovlivňovat rodinné vztahy. V některých rodinách plní televize funkci jakési „třetí babičky“ - rodiče k ní odkládají své děti ve

chvilkách, kdy se jim nemohou věnovat. Sledování televizní obrazovky také mnohdy vyplňuje chvíle, ve kterých by si měli rodiče se svými dětmi povídat, hrát si s nimi apod. Televize pak do jisté míry supluje rodičovskou úlohu. Podle některých výzkumů má časté sledování televize neblahý vliv na vzdělání dítěte. Čím více prý dítě sleduje televizi, tím horších výsledků dosahuje ve škole, neboť televize odvádí děti od četby a od učení. Nepodařilo se však prokázat, zda sledování televize je příčinou, či následkem tohoto stavu. Děti se mohou s televize dozvídat řadu zajímavých poznatků, které jim pomáhají jejich vědomosti rozvíjet. Televize jim také zprostředkovává zfilmovaná literární díla. Mimo to nabízí také mnoho informací o tom, jak se oblékat, chovat,... Zůstává otázkou zda jsou to informace vhodné, či ne. Sledování televize dětem také dává možnost odreagovat se a bavit.

Oborníci se zabývají celou řadou dalších témat, která se vztahem televize a dětí souvisí, a na otázku, zda má televize negativní vliv na dětského diváka, odpovídají různými způsoby. Většinou se však shodují v názoru, že případný vliv televize nelze zkoumat odděleně od dalších vlivů, které na děti působí, jako je např. vliv rodiny, školy, či prostředí, ve kterém žijí.

Grafy

Graf č. 7: Sledujete pravidelně zpravodajství?

Graf č. 8: Kolik času trávíte denně na internetu?

